

**Notitie : Flora en Fauna quickscan
Helling 3 te Utrecht**

Datum : 1 augustus 2017
Opdrachtgever : Vastint Hospitality B.V.
Contactpersoon : Dhr. J. Radermacher
Projectnummer : 211x08549.093061_1
Opgesteld door : Ineke Kroes
Gecontroleerd door : Marcel Koen

Voor het slopen van de huidige bebouwing en het realiseren van een hotel op de Helling te Utrecht is een flora en faunaonderzoek conform de geldende regelingen verplicht. Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

Natuurbescherming in Nederland

De bescherming van de natuur is per 1 januari 2017 in Nederland vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet vormt voor wat betreft soortenbescherming en gebiedsbescherming een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Gebiedsbescherming vanuit de Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming, heeft voor wat betreft gebiedsbescherming, betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijk significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied zijn vergunningsplichtig.

Gebiedsbescherming vanuit provinciaal beleid

Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen: Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden. Het netwerk wordt gevormd door kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones met als doel natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied te verbinden. Conform artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming dragen gedeputeerde staten in hun provincie zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd 'Natuurnetwerk Nederland'. Zij wijzen daartoe in hun provincie gebieden aan die tot dit netwerk behoren. De planologische begrenzing en beschermingsregimes van het Natuurnetwerk Nederland loopt via het traject van de provinciale ruimtelijke structuurvisies en verordeningen. Voor deze gebieden geldt een planologisch beschermingsregime. Activiteiten in deze gebieden zijn alleen toegestaan als ze geen negatieve effecten hebben op de wezenlijke kenmerken of waarden of als deze kunnen worden tegengegaan met mitigerende maatregelen.

Soortenbescherming vanuit de Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming heeft, voor wat betreft soortenbescherming, betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, een aantal vissen, libellen en vlinders, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten en een aantal vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die niet onder de aangewezen bescherming vallen, of die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt de zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 1.10 Wnb). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Vanaf 1 januari 2017 moet, onder de Wet natuurbescherming, bij ruimtelijke ontwikkelingen naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met juridisch zwaarder beschermde soorten vanuit nationaal en Europees oogpunt. Beschermde soorten vanuit nationaal oogpunt betreffen soorten uit 'bijlage A en B' van de Wet natuurbescherming. Beschermde soorten vanuit Europees oogpunt betreffen soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, de soorten uit Bijlage 1 en 2 Verdrag van Bern, en Bijlage 1 verdrag van Bonn, en alle in Europa inheemse vogels (Vogelrichtlijn).

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten roofvogels en uilen, koloniebroeders en gebouw bewonende vogelsoorten ('categorie 1-4 soorten') zijn de nesten en de functionele leefomgeving jaarrond beschermend. Ten slotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten'). Vooralsnog is het uitgangspunt dat deze indeling gehandhaafd blijft, totdat de provincies deze hebben aangepast en vastgesteld.

Stappenplan soortenbescherming

Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor, dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op, dan dient er gekeken te worden of er vrijstelling verleend kan worden (al dan niet door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode), of dat er een alternatieve oplossing mogelijk is waardoor er geen negatief effect kan plaatsvinden. Indien dit niet mogelijk is, zal ontheffing aangevraagd moeten worden op basis van een geldig wettelijk belang, waarbij de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten niet in het geding komt. De ontheffing kan dan onder voorwaarden worden verleend.

Werkwijze quickscan flora en fauna

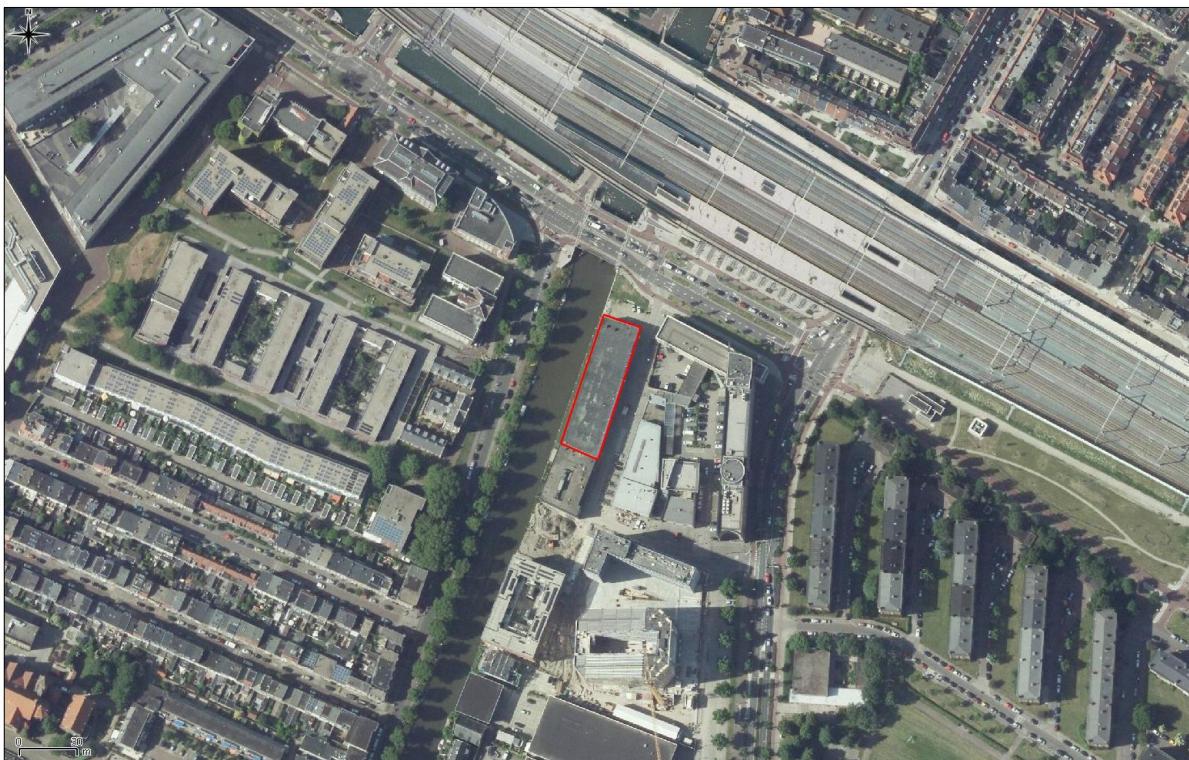
In de quickscan zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Wet Natuurbescherming en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van Economische Zaken van december 2016.

Om een beeld te krijgen van de huidige natuurwaarden is op 31 juli 2017 door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de directe omgeving hiervan. Mogelijke verblijfplaatsen en sporen van dieren zijn onderzocht. Naast een veldbezoek is er een bronnenonderzoek gedaan. Aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van 'expert judgement' is nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten kunnen voorkomen op de onderzoekslocatie en zijn omtrent gebiedsbescherming gegevens van de provincie Limburg. Actuele verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) opgevraagd middels de quickscanhulp (quickscanhulp.nl). De quickscanhulp geeft een overzicht van gegevens (van de afgelopen vijf jaar) uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens.

Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens beoordeeld welke beschermde soorten daadwerkelijk voor (kunnen) komen binnen het plangebied en is er vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

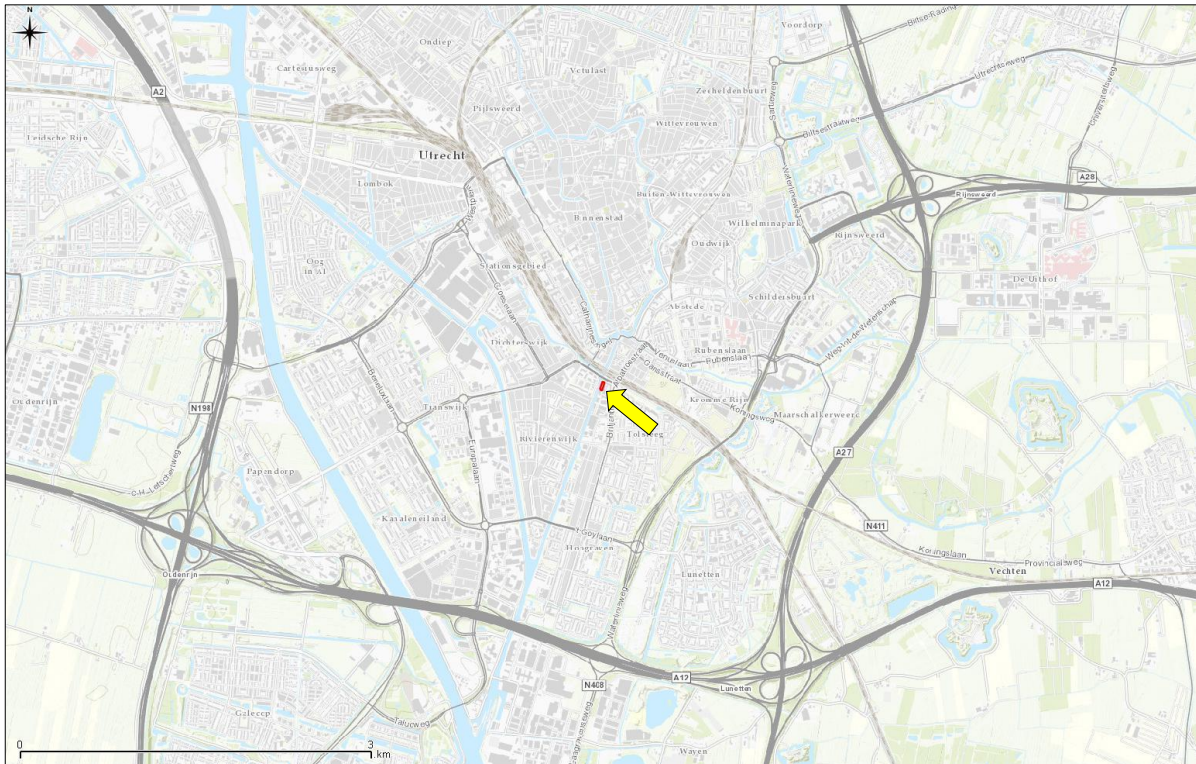
Beschrijving van het plangebied

De locatie van het plangebied betreft het pand aan de Helling 3 te Utrecht. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het plangebied zijn X= 136,816, Y= 454,381. Het plangebied is in figuur 1 rood omkaderd weergegeven. In figuur 2 is de topografische ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1. Luchtfoto met het plangebied (rood omlijnd) en directe omgeving.

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZ genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

Figuur 2. Topografische kaart plangebied (zie gele pijl).

Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit een langwerpig gebouw, met een plat dak, van het voormalig autobedrijf Boll. Momenteel is hier o.a. een kringloopwinkel gevestigd. Ten zuiden van het te slopen gebouw, zonder tussenruimte, bevindt zich poppodium de Helling met horecagelegenheid. Beide gebouwen staan in een lijn, vlak langs het water, aan de oostzijde van de Vaartsche Rijn. Het plangebied zelf ligt vlak ten zuiden van het station Vaartsche Rijn, in de wijk Tolsteeg. Aan de noordkant van het gebouw is een kleine parkeerplaats voor ongeveer 10 auto's. De volgende afbeeldingen (figuur 3 t/m 12) geven een impressie van het huidige plangebied en de directe omgeving.

Toekomstige gewenste situatie

De gewenste ontwikkeling betreft het realiseren van een hotel op de plaats van het voormalige autobedrijf. Hiervoor zal het huidige pand van het autobedrijf gesloopt worden. Het aangrenzende gebouw aan de zuidzijde blijft intact. Er zal gras- en kruidenvegetatie verwijderd worden tussen het te slopen gebouw en de Vaartsche Rijn en er zal grondverzet plaatsvinden.

Figuur 3. Plangebied, gezien vanuit de lucht, waarop beide gebouwen te zien zijn. Het gebouw met het langwerkpige dak wordt gesloopt, het gebouw met het vierkante dak blijft staan.

Figuur 4. Plangebied gezien vanaf de noordzijde, de huidige kringloopwinkel.

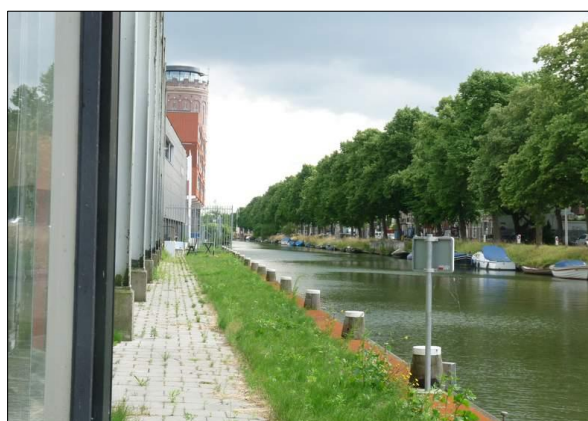
Figuur 5. Plangebied gezien vanaf de zuidoostzijde, het meest noordelijk deel van het gebouw.

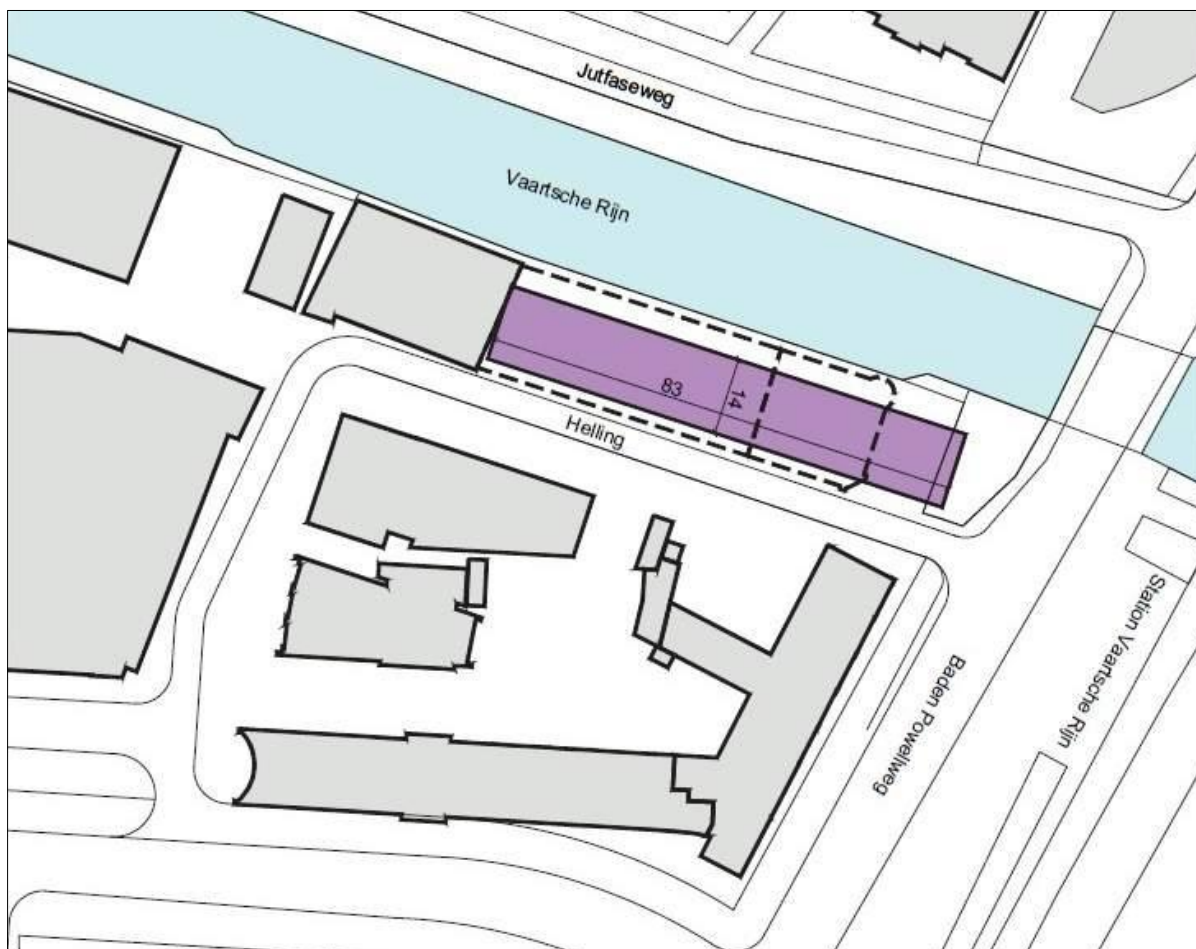
Figuur 6. De noordzijde van het gebouw.

Figuur 7. De zuidwestzijde, grenzend aan de Vaartsche Rijn, gezien vanaf het zuiden

Figuur 8. De zuidwestzijde grenzend aan de Vaartsche Rijn, gezien vanaf het noorden

Figuur 13. Oude versus nieuwe situatie. Het bestaande garagebedrijf maakt plaats voor een nieuw langgerekt volume langs de Vaartsche Rijn. De stippellijn geeft de huidige situatie weer, het paarse vlak de gewenste situatie.

Toetsing gebiedsbescherming

Wettelijke gebiedsbescherming (Wnb)

Het dichtstbijzijnde wettelijke beschermde natuurgebied, het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen bevindt zich op 7,6 kilometer afstand van het plangebied. Gezien de afstand en de aard van de ontwikkeling zijn negatieve effecten op dit Natura 2000-gebied op voorhand uitgesloten. In de verdere planvorming dient dan ook rekening gehouden te worden met de Wet Natuurbescherming.

Planologische gebiedsbescherming (NNN)

Het plangebied bevindt zich geheel buiten het Nationale Natuurnetwerk, de ecologische hoofdstructuur en het behoud en herstel watersystemen. Gezien de ligging buiten de begrensde planologische gebiedsbescherming zijn negatieve effecten tijdens de gebruiksfase op planologisch beschermde gebieden uitgesloten. In de planvorming hoeft om die reden verder geen rekening gehouden te worden met planologische beschermde gebieden.

Toetsing soortbescherming

Vaatplanten

Het plangebied bestaat behalve uit bebouwing en bestrating, voornamelijk uit een strook gras en kruiden langs de Vaartsche Rijn. Er is geen oevervegetatie aanwezig. Binnen het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen zoals de uit de omgeving bekende echte gamander, muurbloem, stijve wolfsmelk of wolfskers. Voor deze soorten zijn binnen die gras- en kruidenstrook geen geschikte standplaatsen aanwezig binnen het plangebied. Overige beschermde soorten zijn gezien de ongeschikte standplaatsen binnen het plangebied niet te verwachten. Negatieve effecten voor beschermde vaatplanten zijn op voorhand uit te sluiten.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt mogelijk geschikt leefgebied voor enkele nationaal beschermde grondgebonden zoogdiersoorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt zoals egel, mol en huisspitsmuis. Vanuit de omgeving is de steenmarter (Wnb-andere soorten) bekend. Van de steenmarter zijn geen sporen aangetroffen binnen het plangebied. Er zijn rondom het gebouw geen geschikte schuilplaatsen en er is evenmin geschikt foerageergebied voor de steenmarter aanwezig. Er zijn geen sporen, zoals uitwerpselen of vraatresten aangetroffen. Er zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen of foerageergebied voor steenmarter. Mogelijk kunnen beschermde soorten met een vrijstelling van de provincie Utrecht, zoals de huisspitsmuis, gebruik maken van het plangebied.

Effectbeoordeling

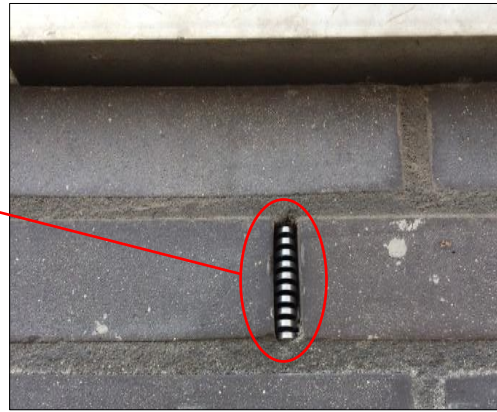
Negatieve effecten voor strenger beschermde grondgebonden zoogdieren zoals steenmarter zijn redelijkerwijze op voorhand uit te sluiten, gezien het ontbreken van geschikt habitat. Voor de te verwachten beschermde soorten binnen het plangebied geldt een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de algemene zorgplicht is het wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. In het kader van de algemene zorgplicht zijn hier echter geen specifieke maatregelen nodig.

Vleermuizen

Uit het plangebied en/of nabije omgeving (0-1 km) zijn waarnemingen bekend van diverse soorten vleermuizen. Alle soorten vleermuizen zijn Europees beschermde soorten, hiervoor geldt geen provinciale vrijstelling. Het autobedrijf, wat gesloopt wordt, heeft een aantal open stootvoegen aan de zuidoostzijde en aan de noordwestzijde, langs de waterkant (figuur 7). Deze zijn op ongeveer 1.80 a 2 meter hoogte, wat relatief laag is om geschikt te zijn als invliegopening voor vleermuizen. Na nader inspectie van de stootvoegen blijken deze te zijn voorzien van inwendige roostertjes (zie figuur 9 en 10). Hierdoor zijn de open stootvoegen niet toegankelijk voor vleermuizen. Vanwege de afwezigheid van andere verblijfmogelijkheden is de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen in de te slopen bebouwing uitgesloten. In het aangrenzende gebouw (het poppodium) zijn een aantal ventilatieopeningen aanwezig, welke niet zijn voorzien van roostertjes (zie figuur 11 en 12). De betreffende muren bieden dan hierdoor wel verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De betreffende muren met spouwopeningen staan niet in verbinding met het te slopen gebouw. Vleermuizen kunnen dan ook niet via de muren van het poppodium het te slopen pand bereiken. Mede wegens de afwezigheid van bomen of andere opgaande begroeiing biedt het plangebied geen foerageermogelijkheden. Boven het water ten westen van het plangebied (de Vaartse Rijn) kunnen wel foeragerende vleermuizen worden waargenomen. Daarnaast kan de Vaartse Rijn als vliegroute fungeren.

Figuur 9. Open stootvoegen aanwezig op circa 1.80 m hoog.

Figuur 10. Roostertjes in de open stootvoegen.

Figuur 11. Zuidoost muur van het aangrenzende gebouw van het poppodium.

Figuur 12. Detail van de ventilatieopeningen in het aangrenzende gebouw van het poppodium.

Effectenbeoordeling

Vaste rust- en verblijfplaatsen in het te slopen pand zijn op voorhand uitgesloten door de afwezigheid van geschikte verblijfsmogelijkheden. Het aangrenzende pand heeft geen directe verbindingen met het te slopen pand. Wanneer de panden bij de sloop zorgvuldig van elkaar worden gescheiden, zal er ook geen dusdanige verstoring optreden dat eventueel aanwezige vleermuizen de spouwmuur van het te handhaven pand (het poppodium) zullen verlaten. Wel wordt voor alle zekerheid geadviseerd om de scheiding van de twee gebouwen buiten de winterrustperiode (circa half november – half maart) en buiten de kraamperiode (half mei - half juli) uit te voeren. Hierdoor zijn negatieve effecten ten aanzien vleermuizen op voorhand uitgesloten. Inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van een lokale vleermuispopulatie is uitgesloten.

Wel dient ten aanzien van de potentiële vliegroute ten ter hoogte van de Vaartse Rijn verlichting richting het wateroppervlak te worden vermeden, omdat verlichting een verstorend effect kan hebben op de functie als vliegroute voor vleremuizen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn rond het plangebied enkele algemeen voorkomende vogels waargenomen waaronder meerkoet en houtduif. Het is niet uitgesloten dat vogels zoals wilde eend tot broeden komen in de strook gras en kruiden tussen het gebouw en de Vaartsche Rijn. Er is geen houtige beplanting aanwezig binnen het plangebied wat de nestmogelijkheden voor zangvogels uitsluit.

In de nabije omgeving (op 0-1 km afstand van het plangebied) zijn waarnemingen bekend van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zoals sperwer, buizerd, gierzwaluw en huismus. Binnen het plangebied zijn voor geen van deze soorten nesten noch geschikte nestplaatsen aangetroffen. Het plangebied is eveneens ongeschikt als foerageergebied, het ligt te stedelijk voor roofvogels. Het te slopen pand heeft een plat dak, en is ongeschikt voor gebouwbewonende vogels zoals huismus of gierzwaluw. Negatieve effecten voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zijn dan ook op voorhand uitgesloten.

Effectenbeoordeling

Door de ingreep verdwijnt een smalle strook gras en kruiden. Met de planontwikkeling kan er verstoring van broedende vogels, zoals wilde eend, in de grasstrook plaatsvinden. Door werkzaamheden hier buiten de uit te voeren dan wel te starten, wordt de kans op negatieve effecten geminimaliseerd. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. De voorgenomen plannen zullen geen afname van essentieel broedhabitat veroorzaken van een vogelsoort, inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van lokale populaties is dan ook uitgesloten.

Indien op een locatie geen bewoonde nesten, broedende of nestelende vogels aanwezig zijn, mogen ook tijdens het broedseizoen werkzaamheden worden uitgevoerd. Het is dan wel vereist dat voor aanvang van werkzaamheden het opgaande groen geïnspecteerd wordt op aanwezigheid van bewoonde nesten, legsels of nestjongen. Wanneer deze toch aanwezig zijn dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld tot nadat de jongen zijn uitgevlogen.

Vissen, amfibieën en reptielen

Binnen het plangebied zelf is geen oppervlaktewater aanwezig. De aanwezigheid van vissen en van voortplantingsplaatsen voor amfibieën is hierdoor op voorhand uit te sluiten.

Het kleine strookje groen binnen het plangebied vormt geen geschikt landhabitat voor amfibieën zoals de uit de omgeving bekende alpenwatersalamander, vuursalamander (Wnb-andere soorten), rugstreeppad en vroedmeesterpad (Wnb-hrl). De walbeschoeiing ter plekke is daarnaast ook ongeschikt voor amfibieën om uit te kunnen treden. Het strookje groen is onbereikbaar voor amfibieën.

Beschermde soorten reptielen zoals de uit de omgeving bekende ringslang (Wnb-andere soorten) zijn, gezien het aanwezige ongeschikte habitat niet te verwachten binnen het plangebied. Een ringslang heeft naast water, ook oevers met houtige beplanting als habitat. Negatieve effecten voor amfibieën en reptielen zijn dan ook op voorhand uit te sluiten.

Beschermde ongewervelde diersoorten

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde ongewervelde diersoorten zoals zeldzame soorten dagvlinders of libellen. Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor dergelijke soorten vanwege het ontbreken van geschikte waardplanten en/of habitat. Negatieve effecten voor beschermde ongewervelde soorten zijn daarmee op voorhand uit te sluiten.

Conclusies gebiedsbescherming

- Gezien de afstand en de aard van de ontwikkeling zijn negatieve effecten op Natura 2000-gebieden redelijkerwijze uitgesloten. Vervolgonderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming wordt niet noodzakelijk geacht. Het is echter niet uitgesloten dat de provincie als bewijslast een stikstofberekening vereist.
- Het plangebied ligt geheel buiten het Utrechts Natuur Netwerk of andere planologisch beschermde gebieden. Door de ontwikkelingen worden er geen wezenlijke kenmerken en waarden aangetast van de provinciale groenstructuur. De planvorming heeft verder geen invloed op planologische beschermde gebieden.

Conclusies soortbescherming

Op basis van onderhavige quickscan wordt vervolgonderzoek naar het voorkomen van verschillende soortgroepen niet noodzakelijk geacht. Tevens is er geen sprake van het indienen van een onthefingsaanvraag voor overtreding van verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming ten aanzien van het (indirect) verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen. Voorafgaand en tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden dient wel het bepaalde in de Wet natuurbescherming in acht te worden genomen.

- Ten aanzien van broedvogels dienen, om overtreding te voorkomen, de werkzaamheden ter plaatse van de grasstrook langs de waterkant buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Of een controle dient de aanwezigheid van een broedgeval voor aanvang uit te sluiten.
- Ten aanzien van vleermuizen dient de sloop ter hoogte van het aangrenzende gebouw zorgvuldig te worden uitgevoerd in de minst gevoelige periode. Daarnaast dient verlichting op de Vaartsche Rijn te worden vermeden in verband met potentiële vliegroutes.
- Ten behoeve van binnen het plangebied incidenteel aanwezige (algemene) soorten dient de zorgplicht in acht te worden genomen.

Aanbevelingen

Het te slopen gebouw biedt in de huidige situatie geen vaste nest- en verblijfsmogelijkheden voor de gierzwaluw en vleermuizen, terwijl de ligging en omgeving van het plangebied zich hier wel voor lenen. Met een geringe inspanning, bijvoorbeeld door het plaatsen van nestkasten of inbouwen van neststenen, het plaatsen of inbouwen van vleermuiskasten en/of de spouwmuren toegankelijk te maken, kan de nieuwbouw wel gaan fungeren als vaste rust- en verblijfplaats voor gierzwaluwen en/of vleermuizen. Gelet op het steeds verder verdwijnen van broed- en verblijfgelegenheid kunnen relatief eenvoudige maatregelen een positief effect hebben op de lokale populatie van een soort.

Vogelbescherming Nederland heeft samen met BAM Utiliteitsbouw een checklist ontwikkeld, waarmee een bouwonderneming zijn projecten en de directe omgeving natuurvriendelijker kan maken. Door middel van het beantwoorden van enkele ja/nee vragen, kunnen eenvoudige maatregelen worden toegepast die goed zijn voor de stadsnatuur en speciaal voor vogels. Deze checklist is voor iedereen gratis te downloaden van de website van Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl/checklist). Daarnaast is er tevens een brochure beschikbaar omtrent het vleermuisvriendelijk bouwen. Deze brochure is onder andere te vinden op de website van de Zoogdierverseniging (www.zoogdierverseniging.nl/brochure-verschenen-over-vleermuisvriendelijk-bouwen).

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (red.) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden / European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- van Delft, J., J. Kranenbarg, A. de Bruin & P. Frigge 2015. Waarnemingenoverzicht 2014. Bijlage bij RAVON 59 Jaargang 17 (4).
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (red.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden

Algemene websites

- www.bij12.nl (kennisdocumenten van o.a. huismus, gierzwaluw en diverse vleermuissoorten)
- www.eis-nederland.nl (soortgegevens ongewervelden)
- www.floron.nl (soortgegevens planten)
- www.ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- www.rvo.nl (nationale natuurwetgeving)
- www.sovon.nl (soortgegevens vogels)
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000 (Natura 2000-gebieden)
- www.verspreidingsatlas.nl/planten (verspreidingsgegevens planten)
- www.vlinderstichting.nl (soortgegevens vlinders en libellen)
- www.zoogdierveniging.nl (soortgegevens zoogdieren)

Provinciale websites

- www.utrecht.nl (NNN en beschermde gebieden in de provincie Utrecht)